

Husbonden eller Lyendet negter at meddele disse Paategninger, medfører denne Bøgring, at den forurettede Part er berettiget til at hæve Forholdet og saa gjøre Ansvar gjældende imod den Part, som har forurettet, men isølge Udvalgets Forslag medfører det den Virkning, at der hæves Ret til at gjøre Ansvar gjældende, men den Part, som er forurettet, har desuden Ret til at forlange, at Forholdet skal vedblive. Det forekommer mig imidlertid at være en Urimelighed at bestemme, at, naar en Husbond negter et Lyende denne Paategning, Lyendet da efter Udvalgets Forslag skal kunne sige til Husbonden: Nu skal Du betale mig denne Erstatning, jeg vil foranledige, at Du erlægger denne Bøde, og dog vil jeg blive i Din Ejendomme, og at omvendt Husbonden, naar Lyendet negter ham denne Paategning, kan sige til Lyendet: Du skal vedblive at være i min Ejendomme, men lige fuldt betale Bøde. Det kan neppe have været det ærede Udvalgs Mening, at det skulde være saaledes, men dets Forslag vil medføre denne Følge. Derimod har Regjeringsforlaget undgaaet dette. Dette Punkt tror jeg, man maa lægge temmelig megen Vægt paa, og derfor vil jeg anbefale, at man stemmer mod Udvalgets Endringsforslag under Nr. 9 til § 8 og vedtager Regjeringens Forslag i § 8 med den lille Ændring, jeg har tilladt mig at foreslaa, og som blot gaar ud paa at tydeliggjøre, at det andet Stykke af Regjeringsforlagets § 8 kun angaar Forholdets Stiftelse, medens det 3die Stykke handler om Forholdets Fortsættelse. Det andet Forslag, jeg har tilladt mig at stille, er Undertændingsforlaget til Udvalgets Endringsforslag under Nr. 13. Det ærede Udvalg — ligesom ogsaa Regjeringen — har i andre Forslag bragt i Anvendelse den Regel, at Lyendet ikke burde bøde fuldt saa meget som Husbonden, idet man forudsætter, at Husbonden har større Gønde til at betale, og at altsaa den samme Bøde vil ramme ham mindre end Lyendet, og den større Bøde vil ramme ham i samme Forhold, som den mindre rammer Lyendet. Naar der nu i Udvalgets Forslag under Nr. 13 er Tale om i § 10 at indføre en ny Fremgangsmaade, hvorved man kan faae Sagen behandlet som offentlig Politisag og den Skyldig ansat med Bøder fra 20—200 Kr., dog kun forsaavidt Bedkommende giver Afkald paa den ham ellers efter Lyendeloven tilkommende Ret til Erstatning, saa er dette en Tanke, som jeg fuldkommen kan tiltræde; men jeg tror, at man bør sætte Grændserne for Bøderne, baade for oven og for neden, højere for Husbonden end for Lyendet; thi ellers vil der i Virkeligheden ikke komme den Ligelighed tilstede, som er tilsigtet ved Forslaget. Der er efter min Mening saa meget mere Ansvar her til, som der — hvad flere Tilfælde tyde paa — er en Tilbøielighed til at idømme Lyendet de højeste Bøder, som det efter Lovgivningen er tilladt at idømme. Det er ingenlunde nogen Be-

breidelse mod Domstolene, jeg herved udtaler, thi det ligger jo i den menneskelige Natur, at den sociale Opfattelse i saadanne Forhold indvirker paa den større eller mindre Grad af Strengthed, hvormed de gjældende Love bringes til Anvendelse. Der hersker som bekendt hos en stor Klasse af Befolkningen en Tilbøielighed til at straffe strengt ind imod Kontraktbrud af Lyendet, idet man fra samme Side overser, at Ansagen til den mindre Grad af Ordholdenhed og Samvittighedsfuldhed, som maatte har udviklet sig hos en Del af Lyendeklassen, lige saa meget har sin Rod i et Forhold fra den modsatte Side som i Forholdet fra Lyendets Side, nemlig i det Forhold, hvori Husbønderne i mange Tilfælde og navnlig paa de større Gaarde have stillet sig til Lyendet. Dette er et Forhold, som er saa velbekendt, at jeg ikke skal opholde mig videre derved. Men naar man vil gøre Straffebestemmelserne lige for Husbonden og for Lyendet, uagtet deres Gønde til at betale er saa yderst forskjellig, saa at altsaa den samme Bøde vil ramme dem i høist ulige Grad, saa vil Følgen deraf let blive den, at Domstolene deri ville se et Bink fra Lovgivningsmagtens Side om, at den netop snævre Løven bragt i en forholdsvis strengere Grad til Anvendelse imod Lyendet end imod Husbonden; thi vel at mærke, det bliver jo en forholdsvis strengere Fremgangsmaade imod Lyendet, naar den samme Bøde anvendes mod begge Parter. Det er altsaa, fordi det i og for sig maa anses for at være retfærdigt at sætte Bøden forskjellig for Husbonden og for Lyendet, samt for at forebygge en saadan Misforstaaelse hos Domstolene som den, jeg her har antydet, at en saadan Bestemmelse fra Lovgivningsmagtens Side nødvendigvis maatte fremfalde, at jeg har ansat det for rigtig at sætte Bøden forskjellig. Som jeg allerede har berørt, anser jeg det for at være dobbelt vigtigt, at det ved den nye Bestemmelse om, paa hvilken Maade Lyendesager i Almindelighed skulle finde deres Afvikling kommer til at staa klart, at Lovgivningsmagten betragter Husbødens og Lyendets Bødeevne og som Følge deraf ogsaa deres Bødepligt som værende forskjellig. Med disse Ord skal jeg tillade mig at anbefale disse Forslag til det ærede Thing og det ærede Udvalgs Opmærksomhed. — Jeg turde maatte endnu tillade mig at tilføje en Bemærkning, som ikke knytter sig til et bestemt Lovforslag, men som jeg ønsker at henvende til det ærede Udvalg. Naar nu Lyendesager blive forfulgte som offentlige Politisager, saa vil Lyendet i mange Tilfælde komme til at staa noget uheldigt overfor Husbonden derved, at han maa forudsættes at være i Besiddelse af en større juridisk Indsigt og et bedre Blik paa Sagens juridiske Behandling end Lyendet. Husbonden har desuden ved den større Formuenhed, som maa forudsættes hos ham, en lettere Afgang til at staffe sig retslig Bistand end Lyendet, som mere vil være henvist til sin egen Bistand i Forbindelse med den Bistand, som